

T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
HUKUK BÖLÜMÜ
ESAS NO : 1998/14
KARAR NO : 1998/14

ÖZET: Davacıya/^{bağlanan} şehit yetim aylığının başlangıç tarihinin düzeltilmesi için yapılan başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın genel idari yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : Ayşe Aktaş
Davalı : T.C.Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü
Vekili : Av. Naime Özbakan

O L A Y : Eşinin vefat ettiği 5.10.1988 tarihinde dul kalan davacıya, askerde iken 1333 yılında vefat eden babasını 1. derece vazife malülü olarak kabul eden Emekli Sandığına 1.3.1995 tarihinden itibaren şehit yetim aylığı bağlanmıştır.

Davacı, dul kaldığı tarihten itibaren 5 yıllık yasal süre içinde 9.7.1992 tarihinde başvuruda bulunduğu halde, dul kaldığı 5.10.1988 tarihi yerine 1.3.1995 tarihinden itibaren aylık bağlanmak suretiyle 6 yıl 4 ay eksik ödeme yapıldığını ileri sürerek, kendisine bağlanan şehit yetim aylığının başlangıç tarihinin düzeltilmesi için yaptığı başvurunun reddi yolundaki 16.12.1996 günlü Emekli Sandığı işleminin iptali istemiyle idare mahkemesine dava açmıştır.

ANKARA 8. İDARE MAHKEMESİ; 4.12.1997 gün ve 1997/1-1302 sayılı ile, davanın konusunu, asker kişi olan ve askeri hizmette iken vefat eden babasından dolayı davacıya bağlanan şehit yetim aylığının başlangıç tarihine yapılan itiraz oluşturduğuna göre, olayda 1602 sayılı Yasanın 20. maddesinde öngörülen koşullar gerçekleşmiş olduğundan davanın görüm ve çözümünde Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin görevli olduğu gerekçesiyle davayı görev yönünden reddetmiş; bu karar, temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

Davacı bu kez, aynı istekle 29.12.1997 tarihinde Askeri Yüksek İdare Mahkemesine dava açmıştır.

ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ BİRİNCİ DAİRESİ; 20.1.1998 gün ve 1998/26-61 sayılı ile, yetim aylığının başlangıç tarihinin belirlenmesine ilişkin bulunan dava konusu işlemin askeri hizmete ilişkin bir yasanın bulunmadığı; Emekli Sandığından yetim aylığı almaya hak kazanmış herhangi bir kişiyle ilgili uyuşmazlık ile dava konusu uyuşmazlık arasında, yapılacak değerlendirme, uygulanacak kurallar ve varılacak sonuç yönünden hiçbir farklılık sözkonusu olmayıp, sorunun askeri ölçütler dışında genel idari esaslar çerçevesinde çözümleneceği; bu nedenlerle, davanın genel idari yargı yerinin görevine girdiği gerekçesiyle davayı görev yönünden reddetmiş; bu karar da yasa yoluna başvurulmayarak kesinleşmiştir.

Davacınının 30.3.1998 tarihinde mahkeme kaydına giren dilekçesi üzerine askeri yargı dosyası AYİM Başkanlığınının 2.4.1998 günlü, Gensek: 1998/8 sayılı yazısı ekinde Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığına gönderilmiş olup, böylece genel ve askeri idari yargı yerleri arasında 2247 sayılı Yasanın 14. maddesinde öngörülen şekilde olumsuz görev uyuşmazlığı doğmuş bulunmaktadır.

İNCELEME VE GEREKÇE: Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümünün, Mustafa Bumin'in Başkanlığında, Üyeler: O.Hulusi Mustafaoğlu, Ülkü Aydın, Nursel Aymakoğlu, Zafer Kantarcıoğlu, Ertuğrul Taka ve Halit Karabulut'un katılımlarıyla yapılan 8.5.1998 günlü toplantısında, Rapor-tör-Hakim İsa Yeğenoğlu'nun davanın çözümünde genel idari yargı yerinin görevli olduğu yolundaki raporu ve dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Erdoğan Güneş, Danıştay Savcısı Sinan Yörükoğlu ile Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Savcısı Levent Özçelik'in davanın çözümünün genel idari yargınının görev alanına girdiğine ilişkin yazılı ve sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Dava, davacıya bağlanan şehit yetim aylığınının başlangıç tarihinin düzeltilmesi için yapılan başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali isteminden ibarettir.

Anayasa'nın 157. maddesinde, Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin, askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların yargı denetimini yapan ilk ve son derece mahkemesi olduğuna; ancak, askerlik yükümlülüğünden doğan uyuşmazlıklarda ilgilinin asker kişi olması şartının aranmayacağına işaret edilmiş, 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanununun değişik 20. maddesinin birinci fıkrasında da aynı hükme yer verilmiştir.

Buna göre, AYİM'nin bir davaya bakabilmesi için: dava konusu idari işlem veya eylemin "asker kişiyi ilgilendirmesi" ve "askeri hizmete ilişkin bulunması" koşullarının birlikte gerçekleşmesi gerekir.

1602 sayılı Yasanın değişik 20. maddesinin ikinci fıkrasında "Bu Kanunun uygulanmasında asker kişiden maksat: Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli bulunan veya hizmetten ayrılmış olan subay, askeri memur, astsubay, askeri öğrenci, uzman çavuş, uzman jandarma çavuş, erbaş ve erler ile sivil memurlardır." denilmekte olup, olayda hernekadar davacı asker kişi değil ise de; esasen, dava konusu işlemin, davacının statüsüyle ilgili olmaksızın asker kişi olan babasınının 5434 sayılı Yasaya göre vazife malülü sayılmasına dayalı olarak tesis edilmiş olması karşısında, vazife malüllüğü yetim aylığı bağlanmasına ilişkin işlemlerin "asker kişiyi ilgilendirme" koşulunu taşıdığıının kabulü gerekir.

Bu durumda, görevli yargı yerinin belirlenebilmesi için idari işlemin, askeri hizmete ilişkin olup olmadığının incelenmesi ve bunun için de konusuna ve dayanağı olan yasal düzenlemeye bakılması gerekmektedir.

İdari işlem, askeri gereklere, askeri usul ve yönteme göre tesis edilmiş ise, askeri hizmete ilişkin bulunduğu kabul edilecek ve bu işlemlere karşı açılan davalar AYİM'de görülecektir.

Oysa, davanın konusunu, Emekli Sandığına 1. derece vazife malülü sayılan babasından dolayı davacıya bağlanan şehit yetim aylığının başlangıcına, davacının dul kaldığı tarih veya idarece usulüne uygun olarak yapıldığı kabul edilen başvuru tarihinden hangisinin esas alınacağı hususu oluşturmaktadır.

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun değişik 75. maddesi "Kendisinden aylık bağlanacak olanların ölümü tarihinde evli bulunmayan kız çocuklarına aylık bağlanır.

Evlenme dolayısıyla aylığı kesilmiş olanlardan sonradan boşanan veya dul kalanların da eski aylıkları bağlanarak ödenir.

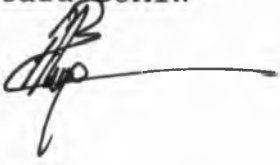
Ölüm tarihinde evli olmaları sebebiyle aylık bağlanmamış kız çocuklarından bilâhare boşanan veya dul kalanlara da bu tarihleri takiben ay başından itibaren aylık bağlanır. Bu takdirde evvelce 68 inci madde gereğince ölüm tarihinde müstahak dul ve yetimlere bağlanmış olan aylıklarda; bu kere aylık bağlanan çocuk da nazara alınmak suretiyle gerekirse düzeltme yapılır." hükmünü taşımaktadır.

Anılan madde hükmünden anlaşılacağı üzere, Emekli Sandığı Yönetim Kurulunca kendi mevzuatına göre, vazife malülü sayılan iştirakçinin dul kalan kız çocuğuna bağlanacak vazife malüllüğü yetim aylığının başlangıcına hangi tarihin esas alınacağı konusunda işlem tesis edilirken ve yargı yerince bu işlemin yargısal denetimi sırasında, askeri gerekler, askeri usul ve yöntem yönünden bir değerlendirme yapılması gerekli olmadığından, dava konusu işlemin askeri hizmete ilişkin bir yanının bulunmadığı açıktır.

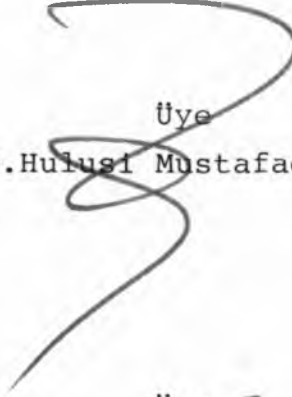
Belirtilen durum karşısında, 5434 sayılı Yasa hükümlerine göre bağlanan şehit yetim aylığının başlangıç tarihinin düzeltilmesi için yapılan başvurunun reddine ilişkin işleme karşı açılan davanın genel idari yargı yerinde çözümlenmesi ve bu nedenle Ankara 8. İdare Mahkemesince verilen görevsizlik kararının kaldırılması gerekmektedir.

SONUÇ: Anlaşmazlığın niteliğine göre, davanın genel idari yargı yerinde görülmesi gerektiğine, bu nedenle Ankara 8. İdare Mahkemesinin 4.12.1997 günlü, 1997/1-1302 sayılı görevsizlik kararının kaldırılmasına, 8.5.1998 gününde kesin olarak oybirliğiyle karar verildi.

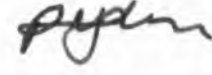
Başkan
Mustafa BUMİN



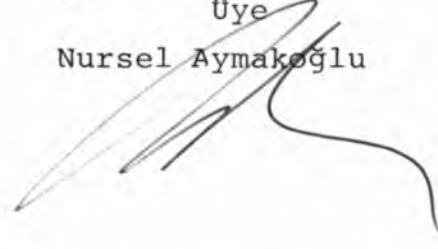
Üye
O.Hulusi Mustafaoğlu



Üye
Ülkü Aydın



Üye
Nursel Aymakoğlu



Üye
Zafer Kantarcıoğlu



Üye
Ertuğrul Taka



Üye
Halit Karabulut



9